

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul Hotărârii de Guvern privind mecanismul de punere în aplicare a
inovațiilor în domeniul energiei

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ								
Proiectul Hotărârii de Guvern privind mecanismul de punere în aplicare a inovațiilor în domeniul energiei a fost elaborat de către Ministerul Energiei.								
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ								
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ								
Proiectul Hotărârii Guvernului a fost elaborat în temeiul prevederilor art. 6 lit. c) și art. 9 alin. (2) din Legea nr. 225/2024 cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei.								
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative								
<p>Problemă principală soluționată prin implementarea proiectului Hotărârii de Guvern privind mecanismul de punere în aplicare a inovațiilor în domeniul energiei constă în stimularea inovației în domeniul energiei, inclusiv accelerarea procesului prin care rezultatele inovării în sectorul energetic sunt introduse în circuitul comercial. Acest lucru aduce beneficii consumatorilor și contribuie la atingerea obiectivelor de decarbonizare asumate de Republica Moldova.</p> <p>Sectorul energetic ocupă un loc important în lista principalelor provocări structurale ale Moldovei. Țara importă în mod obișnuit aproximativ 75% din resursele sale energetice (conform Biroului Național de Statistică, în ultimii 3 ani, această cantitate a variat între 67% și 80%).</p> <p>Republica Moldova nu dispune de resurse importante de energie, cum ar fi cărbunele și petrolul, iar potențialul său în domeniul SRE nu este pe deplin valorificat. În 2022, până la 80,5% din resursele de energie primară au fost importate, iar aprovizionarea țării cu gaze naturale depinde de importurile dintr-o singură sursă – compania de gaze Gazprom, deținută de Rusia. Gazele naturale reprezintă principala resursă utilizată pentru producerea de energie electrică și termică, ceea ce nu face decât să agraveze situația. Produsele petroliere sunt importate în principal din România, Rusia și Belarus. Republica Moldova se bazează în mare măsură și pe importurile de energie electrică pentru a-și acoperi cererea internă. În contextul tendinței de majorare a consumului de energie electrică din ultima perioadă, această situație reprezintă un factor negativ, inclusiv sub aspectul securității energetice a RM.</p>								
<p>Tab. 1. Dinamica generării, importului și consumului de energie electrică în perioada 2004-2019, milioane kWh</p>								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Generarea energiei electrice	952	1 127	1 080	1 051	985	970	972	933
Importul de energie electrică	1 836	1 600	2 881	2 931	2 961	2 941	2 662	3 142
Consumul de energie electrică	3 455	3 686	3 871	4 030	4 065	3 979	4 106	4 161
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Generarea energiei electrice	890	849	889	934	897	885	931	893
Importul de energie electrică	3 279	3 244	3 341	3 322	3 322	3 458	3 920	3 464
Consumul de energie electrică	4 211	4 236	4 305	4 256	4 219	4 343	4 852	4 356
<p>Sursa: pentru perioada 2004-2014: ÎS „Moldelectrica”; pentru perioada 2015-2019: www.statbank.md.</p> <p>Lipsa unui proces accelerat de inovare este mai relevantă ca niciodată pentru sectorul energetic mondial, care s-a caracterizat în ultimele decenii printr-un nivel scăzut de inovare.</p> <p>În mod similar, Moldova se confruntă cu aceeași problemă a unui proces susținut de inovare în materie energetică. De altfel, economia Republicii Moldova devine din ce în ce mai integrată în economia globală, prin urmare, pentru planificarea politicilor, este util să se compare rezultatele activităților inovatoare din Republica Moldova cu cele din alte țări. Conform Indicelui Competitivității Globale, Republica Moldova se află pe locul 109 din 141</p>								

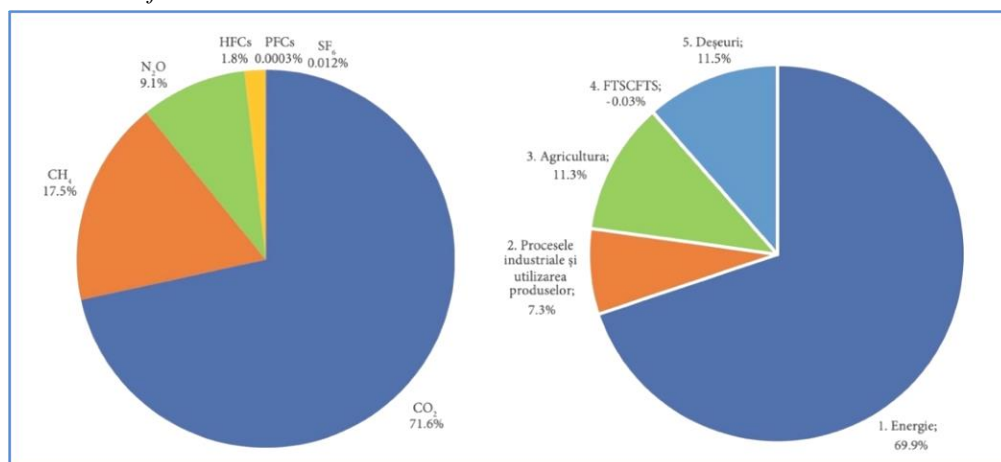
de țări în ceea ce privește capacitatea de inovare, în timp ce state vecine, precum România se află pe locul 55, respectiv Ucraina ocupând locul 60.

În consecință, Republica Moldova necesită stringent un sector energetic care să asigure securitatea de bază și să sprijine obiectivele sale de dezvoltare durabilă, dezvoltând tehnologii inovatoare care să susțină creșterea electrificării activităților, o economie cu emisii reduse de carbon și o adaptare la provocările reprezentate de schimbările climatice.

În anul 2020, aproximativ 69.9% din emisiile totale naționale de GES direct în 2020 au provenit de la sectorul „Energie”.

Analizând datele prezentate în Raportul Național de Inventariere 1990-2020 se observă, că sectorul energetic are cea mai mare contribuție la emisiile naționale de GES, cu o pondere medie de 81.8% în 1990 și 69.9% în 2020. Sectorul include emisiile provenite de la arderea staționară și mobilă a combustibililor în scopul obținerii energiei (97.5% din emisiile totale pe sector, la nivelul anului 2020), precum și emisiile fugitive de la producerea, procesarea, transportarea, păstrarea, livrarea și distribuția țițeiului și gazelor naturale.

Fig.1 Ponderea diferitor sectoare în structura emisiilor totale de GES

Sursa: Raportul Național de Inventariere 1990-2020

Pe termen mediu, Republica Moldova trebuie să se concentreze și pe crearea de capacitate proprie de generare a energiei electrice. Aceste eforturi ar trebui să se concentreze pe sursele regenerabile de producere a energiei electrice, cum ar fi energia eoliană și solară. Până în prezent, ponderea surselor de energie regenerabile în producerea energiei electrice este de numai aproximativ 4%.

Principalele resurse energetice proprii sunt sursele regenerabile de energie, ale căror componentă cheie este biomasa (97,5% din energia totală produsă intern). Ponderea energiei solare în producerea de energie este de aproximativ 0,07%, în timp ce potențialul de dezvoltare a acesteia este destul de mare.

În cadrul proiectului „Suport pentru achizițiile competitive de energie regenerabilă în Moldova”, a fost efectuat o analiză a legislației primare și a mediului investițional, care a indicat bancabilitatea redusă a proiectelor în domeniul energiei din surse regenerabile ce afectează în cel mai direct mod Guvernul și consumatorul final - prin riscuri aferente investițiilor ce se materializează într-un preț mai mare al energiei electrice verzi furnizate.

În condițiile armonizării legislației Republicii Moldova cu standardele Uniunii Europene, adoptarea proiectului de Hotărâre de Guvern propus spre adoptare, în scopul de a crea un cadru normativ eficient de punere în aplicare a unui mecanism de reglementare a experimentelor în domeniul energiei pentru a efectua teste temporare sub forma unor spații de testare inovativă în materie de reglementare, în scopul de a crea produse, tehnologii, servicii, modele de afaceri și noi abordări inovatoare în ceea ce privește producția, furnizarea sau consumul de energie, reprezintă un instrument optim pentru atingerea obiectivului privind

neutralitatea climatică pentru anul 2050 și îndeplinirea prevederilor *acquis*-ul al Uniunii Europene și Planul de Decarbonizare al Comunității Energetice, prin stimularea inovării.

Legislația națională nu reglementează anumite aspecte tehnice necesare pentru implementarea eficientă a proiectului de lege nr. 225/2024, în special procedura, funcționarea și atribuțiile Comisiei pentru Spații de Testare Inovativă în materie de Reglementare în domeniul Energiei, precum și mecanismul de aprobare, implementare și monitorizare a proiectelor de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei.

De asemenea, adoptarea proiectelor de regulamente menționate asigură implementarea și aplicarea eficientă a Legii nr.225/2024 cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei, creând premisele realizării Obiectivului 7 de Dezvoltare Durabilă al Agendei Globale 2030, axat pe accesul la energie modernă, fiabilă, durabilă și la prețuri accesibile pentru toți și care a fost integrat și în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Hotărârii de Guvern aprobă Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru spații de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei și Regulamentului de punere în aplicare a proiectelor de testare inovativă.

Proiectele propuse spre examinare completează cadrul normativ pentru reglementarea mecanismului de gestionare a experimentelor inovative în domeniul energiei. Acestea vor pune în aplicare procesul de depunere, evaluare, aprobare și monitorizare a proiectelor de testare inovativă în materie de reglementare, asigurând un rol de analiză și validare în procesul de aprobare a proiectelor de testare inovativă, supraveghere și control pentru Comisia pentru Spații de Testare Inovativă în implementarea acestor proiecte (Comisia). De asemenea, Comisia va oferi consultanță tehnică și va juca un rol esențial în aplicarea învățării în materie de reglementare în cadrul de reglementare a sectorului energetic, facilitând accelerarea translatării inovațiilor rezultate din proiectele de testare inovativă în economia reală.

Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru Spații de Testare Inovativă în materie de Reglementare în domeniul Energiei a fost elaborat și prezentat spre aprobare în temeiul art. 9 alin. (2) din Legea nr. 225/2024 cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei.

Scopul Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru Spații de Testare Inovativă în materie de Reglementare în domeniul Energiei constă în instituirea cadrului juridic pentru organizarea și funcționarea Comisiei pentru spații de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei.

În acest sens, prevederile Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru Spații de Testare Inovativă în materie de Reglementare în domeniul Energiei propus spre aprobare include aspecte care se referă la următoarele:

-atribuțiile, structura și organizarea activității Comisiei pentru spații de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei (în continuare – Comisia), organism colegial interinstituțional permanent, fără personalitate juridică, care gestionează și supraveghează implementarea proiectelor de testare inovativă, în conformitate cu art.9 din Legea nr. 225/2024 cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei;

-atribuțiile, componența și organizarea activității Secretariatului Comisiei în conformitate cu alin.(7) art.13 din Legea nr. 225/2024 cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei.

Prevederile Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru Spații de Testare Inovativă în materie de Reglementare în domeniul Energiei contribuie la testarea, crearea și dezvoltarea produselor, a tehnologiilor, a serviciilor, a modelelor de afaceri

și a noilor abordări inovatoare în domeniul producerii, transportului, distribuției, stocării energiei din surse regenerabile, precum și în furnizarea și consumul de energie, se realizează prin intermediul Comisiei, care are rolul de a examina și formula recomandări pentru proiectele de testare inovativă și de a monitoriza implementarea acestora, conform dispozițiilor Legii nr. 225/2024 privind spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei.

Scopul Regulamentului de punere în aplicare a proiectelor de testare inovativă constă în instituirea cadrului juridic pentru aprobarea și implementarea proiectelor de testare inovativă.

Regulamentul de punere în aplicare a proiectelor de testare inovativă reglementează următoarele aspecte:

1. Scopul, obiectivele și domeniul de aplicare: definirea scopului regulamentului și a obiectivelor specifice pentru proiectele de testare.
2. Procedura de examinare a proiectelor de testare inovativă: modalitățile prin care proiectele de testare inovativă sunt propuse, evaluate și aprobate.
3. Criterii de eligibilitate: condițiile pe care trebuie să le îndeplinească proiectele pentru a fi acceptate.
4. Monitorizarea proiectelor de testare inovativă: mecanismele prin care se va urmări respectarea condițiilor impuse prin hotărârile de guvern de aprobare a proiectelor de testare inovativă, progresul și impactul proiectelor implementate.
5. Raportarea datelor și informațiilor relevante de către participanți: cerințele de raportare pentru participanți, inclusiv periodicitatea și conținutul rapoartelor, în scopul monitorizării inovării și conformității implementării proiectelor de testare inovativă.

Procedura de selecție pentru participarea în spațiul de testare inovativă: modalitatea în care vor fi lansate apeluri de selecție tematice pentru proiecte de testare inovativă, care corespund obiectivelor strategice și nevoilor de schimbare din sectorul energetic identificate de organul central de specialitate al autorităților administrației publice în domeniul energiei, de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică și de către Guvern.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Opțiunile alternative fie să nu se reglementeze nimic, fie să încercăm să adaptăm proiectele și politicile energetice inovatoare prin modificarea constantă a cadrului de reglementare actual. Prima abordare ar duce la o rămânere treptată a Moldovei în urmă în ceea ce privește introducerea proiectelor energetice inovatoare în comparație cu țările similare. Cea de-a doua abordare nu este fezabilă în practică nici măcar în cele mai avansate economii ale UE, care încep să implementeze abordări experimentale în domeniul energiei - în Moldova este pur și simplu imposibil, spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei fiind singura alternativă reală la a nu face nimic.

Având în vedere cele menționate și faptul că temeiul juridic pentru aprobarea actelor normative propuse spre aprobare este prevăzut în art. 6 lit. c) și art. 9 alin. (2) Legii nr. 225/2024 cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei, recent aprobate, nu există opțiuni alternative în acest sens. Republica Moldova nu își poate îndeplini obiectivele de sustenabilitate în izolare.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Aprobarea legislației secundare privind punerea în aplicare a proiectelor de spații de testare inovativă în materie de reglementare va consolida în mod semnificativ cadrul normativ din Moldova pentru inovarea în domeniul energetic, îmbunătățind climatul de afaceri, reducând povara administrativă asupra întreprinderilor inovatoare și atrăgând fluxuri de investiții și noi actori pe piață din Moldova.

De asemenea, va îmbunătăți capacitatea de reglementare a statului, prin introducerea celor mai moderne și mai actuale practici de reglementare. Va avea un impact pozitiv asupra economiei în general și prin intermediul unui proiect inovator în domeniul aprovizionării cu energie asupra accesului populației la energie și a costului acesteia.

Proiectele propuse spre aprobare, fiind documente axate pe instituționalizarea funcțiilor de gestionare a experimentelor inovative în domeniul energiei și pe depunerea, evaluarea și validarea proiectelor de testare inovativă în materie de reglementare, asigurând un rol de supraveghere pentru Comisia pentru Spații de Testare Inovativă în implementarea acestor proiecte, nu vor avea un impact direct asupra Bugetului de Stat.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Reieșind din analizele efectuate, reiterăm că la această etapă nu este posibil să se efectueze o identificare detaliată a costurilor. Lipsa estimărilor de costuri exacte, împiedică orice analiză solidă și concluzii fundamentale privind costurile necesare implementării proiectelor de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei. Astfel, orice estimare fixă, va atrage după sine un număr semnificativ de ipoteze care vor fi supuse unui nivel ridicat de incertitudini.

Cu titlu de exemplu vom descrie costurile unui proiect în domeniu realizat în Slovenia.

Calculul beneficiilor prin utilizarea unei metodologii adaptate de tarifare a distribuției electricității bazată pe contoare inteligente (măsurătoare la fiecare 15 minute), stimulând schimbarea comportamentului consumatorilor .

Consumatorii sunt stimulați prin 5 niveluri diferite de tarife pentru utilizarea rețelei în diferite intervale de timp să-și mute consumul de la orele cu tarif mai mare (consum de vârf) la orele cu tarif mai mic (consum redus). Prin aceasta, autoritățile slovene se așteaptă să elibereze până la 20% din capacitatea rețelei. Doar într-un an, acest lucru ar reprezenta investiții necesare de până la 30 de milioane de EUR (vezi articolul științific la: <https://sciendo.com/article/10.2478/bhee-2023-0014>). În plus, gospodăriile pot economisi utilizând rețeaua într-un mod mai avantajos. Anumite estimări bazate pe calcule de simulare și tarife fixe arată că o gospodărie medie fără a utiliza electricitatea ca sursă de încălzire ar putea reduce tariful cu aproximativ 11%, asigurând că puterea nominală nu este depășită. Chiar și mici schimbări în obiceiuri pot contribui la acest lucru. Reducerea puterii nominale convenite are sens dacă o gospodărie în timpul celor trei vârfuri ale anului nu utilizează un cuptor, prăjitor de pâine, fierbător electric, mașină de spălat, uscător, mașină de spălat vase și uscător de păr cu posibila funcționare a unei pompe de căldură (dacă există) simultan.

Simulările arată, de asemenea, că un client casnic care folosește electricitatea pentru încălzire și are un consum anual de aproximativ 13.500 kWh (poate fi folosit și un vehicul electric) poate, instalând o centrală solară cu o putere nominală de 5 kWp, și în același timp încărcând vehiculul electric în blocuri de timp cu încărcare redusă (22:00-6:00), conectând un dispozitiv adecvat de stocare a energiei și gestionând încărcarea acestuia (netezind puterea atinsă), reduce puterea nominală la minimumul necesar, adică 2 kW. Cu astfel de măsuri, reduce consecutiv costul de utilizare a rețelei în ciuda puterii excedentare cu aproximativ 20%.

Ministerul Energiei a inițiat procesul de promovare a Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Climei (PNIEC), care include măsuri pentru implementarea primului Sandbox în contorizarea inteligentă a energiei electrice. Acest proiect pilot este finanțat de partenerii Republicii Moldova, Western NIS Enterprise Fund și UNDP, și va atrage 25 milioane EUR. Urmare a rezultatelor progresului proiectului pilot, se va crea o infrastructură avansată de contorizare pentru consumatori, ceea ce va permite stimularea unor modele de consum de energie mai eficiente.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

4.3 Nu se vor crea costuri suplimentare de conformare pentru întreprinderi, deoarece participarea în cadrul spațiilor de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul

energiei este în întregime voluntară. Concurența în cadrul acestor proiecte va fi asigurată prin accesul egal pentru toți participanții potențiali și prin prezența reprezentanților Consiliului Concurenței în cadrul Comisiei pentru Spații de Testare Inovativă în materie de Reglementare în domeniul Energiei.

Drept urmare a examinării mai multor studii¹ și a evoluției politicilor publice a fost identificată necesitatea de a întreprinde acțiuni suplimentare pentru a încuraja IMM-urile în vederea adoptării practicilor de afaceri mai prietenoase cu mediul înconjurător. Analiza statisticilor internaționale a scos în evidență faptul că întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) generează circa 64% din poluarea industrială, în timp ce doar 16% dintre acestea sunt angajate în acțiuni de mediu. Astfel, o gamă de instrumente și bune practici pentru încurajarea „ecologizării IMM-urilor”, care sunt implementate de către statele membre ale Uniunii Europene, pot fi adoptate și diseminate în rândul IMM-urilor din Republica Moldova pentru a stimula dezvoltarea durabilă și competitivitatea economică internațională.

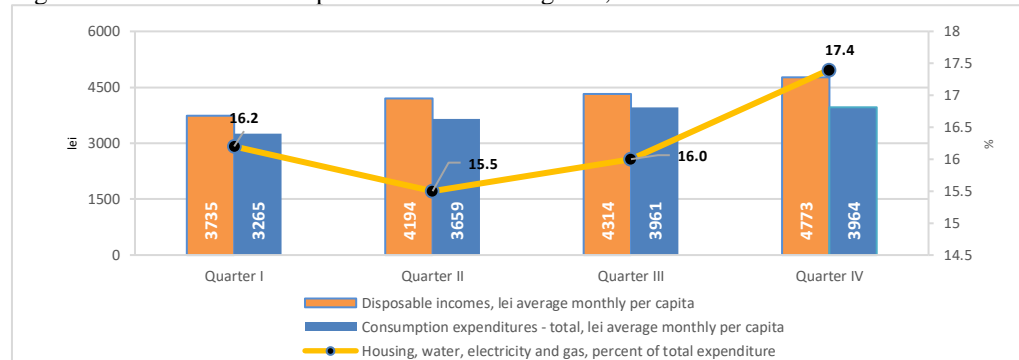
În anul 2019 Guvernul Republicii Moldova a reiterat angajamentele și importanța sporirii procesului de decuplare a creșterii economice de degradarea mediului prin integrarea măsurilor economiei verzi în procesele de producere ale diverselor ramuri ale economiei naționale, prin asocierea la proiectul interguvernamental a țărilor parteneriatului Estic „EU4Environment” și reflectarea măsurilor în principalele documente de politici ale Guvernului.

Astfel, a fost elaborat Programul Național de Ecologizare a IMM-urilor aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 592/2019, care vine să acorde suport IMM-urilor în depășirea necesităților și problemelor întâmpinate de IMM-uri în calea lor spre ecologizare².

4.4. Impactul social

Potrivit datelor statistice³, în 2022, venitul mediu lunar disponibil pe persoană a fost de 4.252,7 lei sau ~ 225 USD. Cheltuielile lunare de consum ale populației, în medie pe persoană, au fost de 3.711,9 MDL (~196 USD), iar ponderea cheltuielilor de consum pentru serviciile energetice (locuință, apă, electricitate și gaz) a fost de aproximativ 16,2 % din totalul cheltuielilor, Fig. 2.

Fig.2 Dinamica consumului pentru serviciile energetice, anul 2022

¹ Environmental Policy Toolkit for SME Greening in EU Eastern Partnership Countries, OECD Green Growth Studies (Chapter 9, Information Scheme for Greening SMEs in the Republic of Moldova) https://read.oecd-ilibrary.org/environment/environmental-policy-toolkit-for-sme-greening-in-eu-eastern-partnership-countries_9789264293199-en#page1

Preliminary findings of the scoping stage: Greening SME and Green Industry in the Republic of Moldova, under the EaPGreen Program, <http://www.unecce.org/environmental-policy/conventions/environmental-assessment/about-us/protocol-on-sea/enveiaaboutep-green/environmental-policytreatiesenvironmental-impact-assessmentabout-usprotocol-on-seaenveiaepgreensea-pilot-projects/moldova-application-of-sea-for-the-national-level-pilot.html> (Concluzii și recomandări: http://www.unecce.org/fileadmin/DAM/env/eia/meetings/2016/SEA_Scoping_Training_21-22_Apr_Chisinau/SEA_Scoping_Road_Map_SMEs_RO.pdf)

² Monitorul Oficial Nr.360-366 din 06.12.2019 https://www.legis.md/cautare/getResults?lang=ro&doc_id=119235

³ https://statistica.gov.md/ro/veniturile-si-cheltuielile-populatiei-in-anul-2022-9442_60379.html

Adoptarea proiectului propus spre aprobare va contribui la:

- consolidarea cadrului de reglementare;
- îmbunătățirea sistemului de dezvoltare a forței de muncă pentru sectoarele prioritare orientate spre export;
- protecția consumatorilor finali, aprovizionarea acestora cu surse de energie, precum și prevenirea sărăciei energetice.

Rolul cetățenilor și integrarea acestora în tranziția energetică este considerată în prezent esențială, atât pentru înțelegerea, acceptarea și finanțarea tranzițiilor necesare, cât și pentru încurajarea participării active. Acest lucru va necesita schimbări de comportament, de exemplu în modul în care energia este produsă și consumată.

Pachetul „Energie curată pentru toți europenii” a fost primul care i-a plasat pe consumatori în centrul tranziției energetice.

Consumatorii trebuie să poată acționa în calitate de cumpărători și vânzători, iar întreprinderile inovatoare trebuie să le ofere noi servicii pe baza unor norme de facturare și de publicitate mai clare și comparabile, care să faciliteze schimbarea furnizorului.

4.4.1 Impactul asupra datelor cu caracter personal

În urma consultării interne a prevederilor proiectului, precum și a discuțiilor din cadrul Consiliului Economic, nu au fost identificate cazuri sau premise care să indice încălcări ale legislației privind protecția datelor cu caracter personal. Se confirmă absența unui impact asupra datelor cu caracter personal.

4.4.2 Impactul asupra echității și egalității de gen

Creșterea investițiilor interne și atragerea investițiilor străine vor stimula dezvoltarea locală, creând medii de lucru mai incluzive și echitabile. Astfel, vor fi generate beneficii economice și sociale semnificative pentru întreaga comunitate, inclusiv prin asigurarea egalității de gen.

4.5. Impactul asupra mediului

Impactul asupra ecologiei și tranziției ecologice a sectorului energetic din Moldova va fi semnificativ, deoarece acest element al sectorului energetic va beneficia cel mai mult de inovația tehnologică. Întreprinderile inovatoare vor fi principalul beneficiar al abordării propuse, publicul larg și Guvernul urmând să culeagă roadele încurajării unor astfel de întreprinderi în Moldova.

Măsurile stabilite în proiectul propus vor contribui la:

- reducerea vulnerabilității asociate cu schimbarea climei pe termen scurt, mediu și lung, dar și spațial, limitând impactul negativ asupra ecosistemelor, cu influențe directe asupra calității resurselor naturale;
- conservarea resurselor naturale necesare pentru existența vieții.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

În scopul stimulării proceselor de inovare în domeniul energetic, se propune crearea unui cadru de reglementare eficient pentru implementarea conceptului de „*spațiu de testare inovativă în sectorul energetic*”, care vizează sprijinirea soluțiilor inovatoare prin acordarea de derogări de la anumite dispoziții de reglementare pentru o perioadă limitată de timp.

Proiectele de testare inovativă în sectorul energiei sunt esențiale pentru sistemul de inovare prin crearea de spații inovative de testare în materie de reglementare, permițând testarea tehnologiilor, produselor și serviciilor inovatoare în condiții controlate care sunt doar parțial compatibile cu cadrul juridic și de reglementare existent, dar care asigură protecția consumatorilor și siguranța energetică.

Conceptul de „*spații de experimentare*” este relativ nou, dar deja utilizat în multe state UE. Spațiile de experimentare permit inovatorilor și autorităților de reglementare să exploreze legătura dintre inovare și reglementare prin utilizarea unei combinații de instrumente de experimentare.

Ca exemplu, menționăm GreenLab – cel mai proeminent parc tehnologic de tip proiect de testare inovativă din sectorul energetic din Danemarca. GreenLab se concentrează pe simbioza industrială, unde companiile colaborează și cooperează prin schimbul de energie cât mai mult posibil, crescând astfel drastic eficiența sistemului. GreenLab le integrează printr-o rețea inteligentă de energie și date, care permite crearea unui sistem de piață dinamic pentru schimbul de energie, reducând semnificativ deșeurile și ineficiența. Această experimentare se află în fruntea tranziției energetice moderne și a dezvoltării tehnologiilor energetice de ultimă generație.

GreenLab nu ar fi fost posibil de creat în condițiile normale de reglementare, care sunt mult prea restrictive pentru acest tip de inovație. De aceea, Danemarca a stabilit o legislație privind spațiile de testare inovativă în sectorul energetic, iar guvernul danez a emis derogările necesare pentru GreenLab, permițându-i să devină unul dintre cele mai inovatoare parcuri tehnologice energetice din Europa.

Legislația privind spațiile de testare inovativă în sectorul energetic pentru Moldova reflectă îndeaproape abordarea daneză, fiind adaptată la instituțiile și realitatea economică din Moldova și a fost susținută de reprezentanții Agenției Daneze pentru Energie ca fiind conformă cu standardele daneze.

Normele existente sau aplicarea acestora pot fi suspendate în timpul derulării experimentelor necesare în scopul accelerării inovării în anumite condiții care garantează securitatea și protecția consumatorului. Autoritățile competente pot, de asemenea, să ofere participanților la spațiile de testare inovative în materie de reglementare consiliere și orientări personalizate pentru a răspunde incertitudinii juridice cu privire la modul în care normele și cerințele legale se aplică unor produse sau servicii specifice dezvoltate în cadrul proiectului de spațiu de testare respectiv.

Spațiile de testare inovative în materie de reglementare sunt întotdeauna limitate în ceea ce privește durata și domeniul de aplicare.

Spațiile de testare inovative în materie de reglementare pot oferi beneficii semnificative. Acestea facilitează inovația, sporesc dialogul dintre autoritățile de reglementare și inovatori, facilitează cunoștințele inovatorilor cu privire la cadrele de reglementare și la respectarea acestora, pot accelera introducerea de noi produse și servicii pe piață și favorizează învățarea în materie de reglementare.

Necesitatea proiectelor de testare inovativă în sectorul energetic este legată de soluții care nu au fost gândite sau necesare înainte, dar care sunt legate de noi provocări pentru sistemul energetic. Prin urmare, domeniile de experimentare cel mai des menționate și cerute sunt legate de:

- dezvoltarea de servicii de flexibilitate pentru stabilitatea rețelei;
- reducerea impactului asupra mediului;
- dezvoltarea de noi abordări în materie de taxare a capacității pentru a influența comportamentul consumatorilor;
- agregarea cererii și a ofertei;
- integrarea stocării energiei în sectorul energetic;
- gestionarea comunităților energetice locale.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

Proiectul actului normativ nu transpune direct legislația Uniunii Europene, dar este compatibil cu aceasta, deoarece creează un cadru normativ pentru implementarea standardelor UE recent adoptate care reglementează introducerea spațiilor de testare în materie de reglementare, prin modificarea Directivei (UE) 2018/2001 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și Recomandarea (UE) 2022/822 a Comisiei. Acest

fapt aduce legislația națională în concordanță cu inițiativele de reglementare care recomandă și instituie posibilitatea stabilirii regimurilor de experimentare în materie de reglementare ca un instrument eficient pentru promovarea inovării în sectorul energetic.

Principalele acte europene care menționează regimurile de experimentare în materie de reglementare sunt:

- **Setul revizuit de instrumente pentru o mai bună legislație**, publicat în 2021, în care „sand-box-urile de reglementare” au fost incluse ca parte a instrumentului nr. 69: Metode și instrumente de politică emergente, cu cele mai bune practici pentru punerea sa în aplicare;
- **Concluziile Consiliului European din 2020** privind spațiile de testare în materie de reglementare menționează despre necesitatea instituirii unor instrumente ale unui cadru de reglementare rezilient și adaptat exigențelor viitorului, care poate face față provocărilor din era digitală și care sprijină utilizarea spațiilor de testare în materie de reglementare, precum și a clauzelor de experimentare, inclusiv în legislația UE;
- **Modificarea Directivei (UE) 2018/2001 UE privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile** prin introducerea unui nou alineat care reglementează introducerea spațiilor de testare în materie de reglementare: „Statele membre promovează testarea de noi tehnologii în domeniul energiei din surse regenerabile în proiecte-pilot într-un mediu real, pentru o perioadă limitată de timp, în conformitate cu legislația UE aplicabilă și însoțite de garanții adecvate pentru a garanta funcționarea în condiții de siguranță a sistemului de energie electrică și pentru a evita efectele disproporționate asupra funcționării pieței interne, sub supravegherea unei autorități competente”;
- **Recomandarea (UE) 2022/822 a Comisiei din 18 mai 2022 privind accelerarea procedurilor de acordare a autorizațiilor pentru proiectele în domeniul energiei din surse regenerabile și facilitarea contractelor de achiziție de energie electrică** încurajează statele membre „să instituie spații de testare în materie de reglementare pentru a acorda scutiri specifice de la cadrul legislativ sau de reglementare național, regional sau local pentru tehnologiile, produsele, serviciile sau abordările inovatoare, cu scopul de a facilita acordarea autorizațiilor în sprijinul implementării și al integrării în sistem a energiei din surse regenerabile, a stocării sau a altor tehnologii de decarbonizare, în conformitate cu legislația Uniunii”;
- **Comunicarea din 2022 „O nouă agendă europeană de inovare”** indică faptul că resursele din programele Orizont Europa și prin instrumentul de investiții inter-regionale pentru inovare din cadrul Fondului European de Dezvoltare Regionale vor fi dedicate promovării colaborării între regiuni, acoperind, printre altele, spațiile de testare în materie de reglementare;

Propunerea Comisiei Europene de Regulament de stabilire a unui cadru de măsuri pentru consolidarea ecosistemului european de producere de produse bazate pe tehnologie care contribuie la obiectivul „zero emisii” prevede un articol specific privind spațiile de testare în materie de reglementare pentru tehnologiile care contribuie la obiectivul „zero emisii” și care permite statelor membre să instituie astfel de derogări de la normele de reglementare.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Nu au fost identificate

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În procesul de elaborare și promovare a proiectului au fost respectate regulile procedurale aplicabile pentru asigurarea transparenței decizionale, prevăzute de Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, Legea nr.100/2017 cu privire la

actele normative și Hotărârea Guvernului nr.610/2018 pentru aprobarea Regulamentului Guvernului.

Pe data de 20 septembrie 2024, Ministerul Energiei a consultat cu membrii Consiliului Economic Nota de fundamentare și proiectele Regulamentelor. <https://consecon.gov.md/2024/09/>

Nota de fundamentarea a proiectului a fost publicată la data de 20.11.2024 pe pagina web Ministerului Energiei și pe portalul particip.gov.md, astfel încât orice persoană interesată să aibă posibilitatea de a accesa documentul respectiv pentru a prezenta propuneri și obiecții pe marginea acestuia.

Totodată, Nota de fundamentare și proiectele Regulamentelor, vor fi expediate prin intermediul adreselor către toate părțile care ar putea fi ulterior vizate odată cu elaborarea și aprobarea legii.

7. Concluziile expertizelor

7.1 Constatările rezultate din procesul de avizare

În urma procesului de avizare, au fost primite avizele din partea următoarelor autorități și instituții: Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Mediului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Agenția de Investiții, ANRE, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală ASP, Academia de Științe a Moldovei, Instituția Publică Centrul Național pentru Energie Durabilă, Serviciul de informații și securitate al Republicii Moldova, Plenul Consiliului Concurenței, CALM S.A. „FEE- Nord”, Societatea pe Acțiuni „CET-Nord”, S.A. „RED-Nord”, AO „Green City Lab”, “Termoelectrica”SA, ÎCS „Premier Energy” SRL, Î.S “Moldelectrica”, Universitatea Tehnică a Moldovei. Majoritatea obiecțiilor au fost luate în considerare, cu excepția celor care contravin prevederilor stipulate în Lege nr. 225/2024. Pentru obiecțiile care nu au fost acceptate, au fost prezentate argumente relevante.

7.2 Constatările expertizei de compatibilitate

Centrul de Armonizare a Legislației a constatat că proiectul național nu transpune direct care norme europene privind inovațiile în domeniul energiei, dar vine să asigure implementarea și alinierea, prin norme naționale detaliate, a prevederilor Directivei (UE) 2018/2001 și Recomandării (UE) 2022/822 a Comisiei din 18 mai 2022.

7.3 Constatările expertizei anticorupție

Obiecțiile Centrul Național Anticorupți, expuse în avizul nr. EHG24/10229 din 20.12.2024 au fost acceptate și operate modificările respective.

7.4 Constatările expertizei juridice

Obiecțiile Ministerului Justiției, expuse în avizul nr. 04/2-11521 din 27.12.2024 au fost acceptate și operate modificările respective. Pentru obiecțiile care nu au fost acceptate, au fost prezentate argumente relevante.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Cadrul actual general de reglementare în materie de energie este descris mai jos:

Documentul de politici de bază care elaborează politicile în sectorul energetic este *Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013.

Obiectivele legate de acest sector sunt stipulate în mai multe documente naționale de politici și acte normative, inclusiv: *Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”* și *Programul de Dezvoltare cu Emisii reduse al Republicii Moldova până în 2030*.

Cadrul legal pentru organizarea și desfășurarea activităților în sectoarele energetice în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate, stabilind principiile de bază pentru asigurarea consumatorilor cu energie de calitate în condiții echitabile, transparente și nediscriminatorii, este reglementat de *Legea nr. 174/2017 cu*

*privire la energetică. Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică prevede obligația elaborării documentelor de politici – Planurilor naționale integrate privind energia și clima și Strategiei pe termen lung pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, al căror principal rol constă în prezentarea setului de activități și măsuri pe care Guvernul planifică să le întreprindă și/sau faciliteze, astfel încât ținta de eficiență energetică, precum și cea cu privire la utilizarea energiei regenerabile, dar și de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, să fie atinse. Prevederile acestei legi stabilesc imperativul atingerii obiectivului privind neutralitatea climatică pentru anul 2050, care este reglementat și la alin.(1) art.1 din *Legea nr.74/2024 privind acțiunile climatice.**

Legea nr.225/2024 cu privire la spațiile de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei crează un cadru general pentru punerea în aplicare a unui mecanism de reglementare a experimentelor în domeniul energiei pentru a efectua teste temporare, în scopul de a crea produse, tehnologii, servicii, modele de afaceri și noi abordări inovatoare în ceea ce privește producția, furnizarea sau consumul de energie. Legea propune posibilitatea acordării de exceptări de la acele prevederi normative care constituie un obstacol pentru realizarea de proiecte de testare și/sau experimente în scopul inovării în materie de energetică.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Proiectele de spații de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energiei vor fi implementate prin legislație secundară și implementare instituțională sub forma unei comisii formate din reprezentanți ai Ministerului Energiei, Ministerului Mediului, ANRE, Serviciului de Informații și Securitate, Universității Tehnice a Moldovei, Centrului Național pentru Energie Durabilă, Institutului de Energetică și experți independenți renumiți. Această comisie va fi sprijinită de unitatea specializată pentru politicile privind spațiile de testare inovativă în materie de reglementare din cadrul Ministerului Energiei și va gestiona aplicațiile de proiecte de spații de testare inovativă, emisează decizii de validare sau respingere, după caz.

Evaluarea implementării se va efectua la toate etapele:

- la etapa elaborării măsurilor concrete de implementare, precum crearea Comisiei pentru Spații de Testare Inovativă în materie de Reglementare în domeniul Energiei ;
- anual prin prezentarea raportului privind inovarea în materie de reglementare în sectorul energetic elaborat de către Comisia pentru Spații de Testare Inovativă în materie de Reglementare în domeniul Energiei ,
- pe parcursul derulării proiectelor de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energetic;
- în procesul colectării datelor pentru compilarea inventarului național al emisiilor de GES;
- alinierea la acquis-ul UE pentru climă și energie în termenii rezonabili;
- după finalizarea proiectelor de testare inovativă în materie de reglementare în domeniul energetic, evaluarea se va efectua în baza indicatorilor de progres și de performanță.

Pentru asigurarea implementării eficiente a proiectelor propuse spre aprobare urmează elaborarea unui Manual operațional pentru participanți potențiali.

Secretară de Stat

Cristina PERETEATCU